

CENTRE FOR FINE ARTS
BRUSSELS

BO
ZAR

BULGARIAN
VOICES ANGELITE

MUSIC

06 NOV. '19

CONSERVATOIRE · CONSERVATORIUM

PALAIS DES BEAUX-ARTS
BRUXELLES
PALEIS VOOR SCHONE KUNSTEN
BRUSSEL

BULGARIAN VOICES ANGELITE

KATJA BORULOVA, direction · leiding

Première partie · Eerste deel

CHANT DE NOËL · KERSTLIED

Braine Le, Kolade Le

FR À Noël, un jeune homme chante pour la famille de sa bien-aimée. Les parents de la jeune femme, émus, consentent aux fiançailles des amants.

NL Op kerstmis zingt een jongen voor zijn familie en zijn geliefde. De ontroerde ouders van het meisje stemmen in met de verloving van het liefdespaar.

CHANT TRADITIONNEL · VOLKSLIED

Dai, Boje (Seigneur, qu'il en soit ainsi · God, laat het nu zo)

FR Invocation pour la bénédiction de la famille

NL Aanroeping voor het geluk van de familie

PETAR LIYONDEV

Sveti Petar (Saint Pierre · Sint Peter)

FR Chant de Noël chanté par les enfants aux portes des maisons

NL Kerstliedje gezongen door kinderen die deur aan deur gaan

PETER KRUMOV

Tri Bulbula Peyat (Trois rossignols chantent · Drie nachtegalen zingen)

FR Trois rossignols chantent trois chansons d'amour.

NL Drie nachtegalen zingen drie liefdesliedjes

KIRIL STEFANOV

Mori Aida, Aida (Allez, allez · Kom op, Kom op)

FR Un jeune homme doit vendre son cheval favori pour payer la dote de son mariage.

NL Een jonge man moet zijn favoriete paard verkopen als bruidsschat.

FILIP KUTEV

Polegnala E Todora (Le rêve de Todora · De droom van Todora)

FR Todora se réveille, triste d'avoir été arrachée à son rêve, dans lequel elle voyait son amant lui offrir une alliance.

NL Todora wordt wakker en is triest dat haar droom, in dewelke haar geliefde haar ten huwelijk vroeg, niet echt bleek te zijn.

ANONYME (XIVe S.) · ANONIEM (14de EEUW)

Ne Otvрати Liza Tvoego (Ne te détourne pas de moi · Wend je niet af van mij), arr. Filip Koutev

Gospodi Pomiloi (Seigneur, prends pitié · Heer, ontferm U over ons)

DOBRI HRISTOV

Tebe Poem (Nous chantons pour Toi · Wij zingen voor U)

ANONYME (XVIe S.) · ANONIEM (16de EEUW)

Molitva Za Blijnija (Prière pour le prochain · Gebed voor de medemens)

ALEXANDER ARHANGELSKI

Bogorodiza (Sainte Mère · Heilige Moeder)

IVAN SPASSOV

Sviatii Boje (Dieu saint · Heilige God)

pause · pauze

Deuxième partie · Tweede deel

TASHO BARULOV

Diulber Jana (La belle Jana · De mooie Jana), d'après un chant traditionnel thrace · naar een Thracisch volkslied

FR La belle Jana travaille seule dans les champs. Elle pleure sa solitude.

NL De mooie Jana werkt alleen op de akkers en weent om haar eenzaamheid.

Gigo, Mamin Gigo (Mon fils Gigo · Mijn zoon Gigo)

FR Une mère dit à son fils devenu adulte qu'il est temps pour lui de se marier.

NL Een moeder vraagt aan haar volwassen zoon of het geen tijd wordt om te trouwen.

PETAR LYONDEV

Kafal Sviri (Écoute le son de la flûte · Hoor het geluid van de fluit)

FR Une jeune villageoise s'éprend d'un musicien talentueux.

NL Een dorpsmeisje wordt verliefd op een talentvolle muzikant.

NIKOLAI KAUFMAN

Besrodna Nevesta (La belle-fille sans enfant · Kinderloze schoondochter)

FR Une femme se lamente et blâme sa belle-fille de ne pas enfanter.

NL Een vrouw klaagt en verwijt haar schoondochter dat ze geen kinderen kan krijgen.

CHRISTO TODOROV

Zaspalo E Chelebiyche (Quand on se rendort · Zachtjes in slaap vallen)

FR Un jeune homme ne parvient pas à se lever tôt. Sa bien-aimée est gênée de le réveiller.

NL Een jongeman slaagt er maar niet in om vroeg op te staan. Zijn geliefde is beschaamd om hem wakker te maken.

VESELIN DOBROVSKI

Na Yana Se Dremka Dreme (Yana somnole · Yana voelt zich slaperig)

FR « *Que celui qui veut somnoler somnole. Et que celui qui veut chanter chante.* »
NL *“Hij die wil doezelen, laat hem doezelen en hij die wil zingen, laat hem zingen.”*

PETAR LYONDEV

Ergen Deda (Le vieux célibataire · De oude vrijgezel)

FR *Un vieux célibataire va au bal, déguisé en jeune homme. Toutes les femmes s'enfuient, laissant seule la jeune Angelinka.*
NL *Een oude vrijgezel gaat naar het bal, vermomd als een jongeman. Alle vrouwen vluchten en laten de jonge Angelinka achter.*

FILIP KOUTEV

Lale Li Si ... (Êtes-vous une tulipe... ? · Bent u een tulp... ?)

FR *Une tulipe, une jacinthe, une rose... ? Aucune fleur se semble être à la hauteur de l'être que l'on aime.*
NL *Ben je een tulp, een hyacint of een roos...? De verliefde jongeman vindt niet een bloem die zo mooi is als zijn geliefde.*

NIKOLAI KAUFMAN

Dve Lazarski Pesni (Deux chants pour la Saint-Lazare · Twee liederen voor de heilige Lazarus)

FR *Célébrée la veille du dimanche des Rameaux, la Saint-Lazare ou “Fête des fleurs” marque le passage des jeunes filles à l'âge adulte.*
NL *Op Lazaruszaterdag of het Bloemenfestival, gevierd op de dag voor Palmzondag, wordt de overgang van de meisjes naar volwassentijd gevierd.*

ZDRAVKO MANOLOV

Tapan Bie (Le rythme du tambour · Het ritme van de basdrum)

FR *La belle Yana mène la danse à travers le village, au rythme du tambour.*
NL *De mooie Jana leidt de dans door het dorp op het ritme van de trommel.*

IVAN SPASSOV

Mehmetio (Mon amour · Mijn liefde), d'après un chant traditionnel des Rhodopes · naar een traditioneel gezang uit het Rhodopegebergte.

FR *Ce chant raconte l'histoire d'un amour malheureux.*
NL *Dit gezang vertelt het verhaal van een ongelukkige liefde.*

22:00

fin du concert · einde van het concert

HERITAGE

Avec *Heritage*, le fameux chœur Bulgarian Voices – Angelite nous fait découvrir le charme unique de la musique vocale bulgare traditionnelle. Ce programme comprend des œuvres d'auteurs composées sur la base de chansons traditionnelles, issues d'une tradition folklorique riche et abondante. C'est un « retour aux sources » aux œuvres de compositeurs qui sont entrés dans l'histoire pour avoir fondé un genre musical spécifique au milieu du XXe siècle – des chants polyphoniques pour ensemble vocal féminin. Lorsque le chant folklorique est passé du village à la scène, arrangé pour voix de femmes et profondément marqué par l'harmonie d'Europe occidentale tout en conservant les modes, les rythmes et les particularités régionales caractéristiques du style vocal, une forme artistique est née, mêlant nouveauté et tradition.

Les origines folkloriques primitives ont subi une transformation musicale dynamique, mais l'énergie et la puissance originelles restent très présentes dans ces nouvelles œuvres vocales. La comparaison entre la sonorité caractéristique des chants diaphoniques des Shopis de l'ouest de la Bulgarie (*Shopski pesni*) et les riches textures d'accords et chromatiques de certaines œuvres d'auteurs témoigne des considérables différences de style et d'approche dans la présentation des mélodies et des rythmes folkloriques traditionnels.

Les chants choisis pour *Heritage* sont parmi les plus emblématiques et les plus fréquemment joués de leurs auteurs

– tels ceux du fondateur du genre, Filip Kutev (*Lale li si...*), de Nikolai Kaufman, célèbre chercheur et compositeur bulgare (*Bezrodna Nevesta, Dve Lazarski Pesni*), et du compositeur populaire Petar Lyondev (*Kafal Sviri, Ergen Deda*). Le panorama sonore exceptionnel du morceau *Mehmetio*, composé par Ivan Spassov, qui utilise des éléments musicaux aléatoires, constitue un défi particulier pour les interprètes. Ce répertoire révèle les possibilités infinies d'arrangements et d'idées créatives, permises par le potentiel intrinsèque du chant traditionnel bulgare interprété à sa manière par chaque compositeur.

Ce n'est pas un hasard si ce programme comprend aussi deux chants liturgiques chrétiens orthodoxes. Les chercheurs en musique médiévale ont découvert l'influence sur le chant traditionnel des anciens chants cléricaux, qui sont également un précieux héritage dans le répertoire choral contemporain.

Natalia Rashkova, ethnomusicologue

HERITAGE

Met *Heritage* laat het toonaangevende koor Bulgarian Voices - Angelite ons kennismaken met de unieke charme van de traditionele Bulgaarse vocale muziek. Het programma bestaat uit nieuwe werken die gebaseerd zijn op traditionele liederen uit de rijke volkse traditie. Dit is een 'thuiskomst' voor de werken van componisten die onsterfelijk zijn geworden toen ze halfweg de 20e eeuw een bijzonder muziekgenre, de meerstemmige liederen voor vrouwenkoor, in het leven hebben geroepen. De volkse gezangen verhuisden van de dorpen naar het podium en werden prachtig gearrangeerd voor vrouwenstemmen. Daarbij werd veel aandacht besteed aan de West-Europese harmonisatie, maar tegelijkertijd werden ook de kenmerkende toonaarden, ritmes en regionale bijzonderheden van de vocale stijl behouden. Zo zag een nieuwe kunstvorm, die zowel vernieuwend als eeuwenoud is, het levenslicht.

De oorspronkelijke volkse werken mogen dan wel een dynamische transformatie hebben ondergaan, toch zijn hun energie en kracht nog altijd sterk aanwezig in deze nieuwe vocale werken. Uit de vergelijking tussen de bloedstollende klank van de diafonische zangpatronen van de Šopi, een bevolkingsgroep in West-Bulgarije, en de rijkelijke akkoorden- en chromatische texturen van sommige van de nieuwe werken, blijken in de vertolking van de traditionele volkse melodieën en ritmes duidelijk de dramatische verschillen op het vlak van stijl en aanpak.

De liederen die geselecteerd zijn voor *Heritage* behoren tot de meest emblematische en meest opgevoer-

de werken van componisten als Philip Koutev (*Lale li si ...*), de grondlegger van het genre, Nikolai Kaufman, een toonaangevende Bulgaarse muzikonderzoeker en componist (*Bezrodna Nevesta*, *Dve Lazarski Pesni*), en de populaire componist Petar Lyondev (Kafal Sviri, Ergen Deda). *Mehmetio*, gecomponeerd door Ivan Spassov, stelt met zijn bijzondere klankenpanorama en zijn willekeurige en toevallige muzikale elementen zowel het koor als de dirigent voor een grote uitdaging. Dit repertoire illustreert de eindeloze mogelijkheden wat betreft arrangementen en uiteenlopende creatieve ideeën, die allemaal besloten liggen in het natuurlijke potentieel van de Bulgaarse traditionele zangkunst, en waarmee elke componist met zijn eigen vindingrijkheid aan de slag gaat.

Het programma bevat ook twee orthodox-christelijke liturgische gezangen, en dat is helemaal geen toeval. Onderzoekers die zich richten op de middeleeuwse muziek hebben ontdekt dat de oude kerkelijke gezangen, die binnen het hedendaagse koorrepertoire ook gelden als kostbaar erfgoed, een grote invloed hebben uitgeoefend op de traditionele zangkunst.

Natalia Rashkova, Etnomusicologe

BULGARIAN VOICES - ANGELITE

FR L'ensemble de voix féminines Bulgarian Voices - Angelite a célébré ses 30 ans en 2017. Son vaste répertoire réunit des arrangements de chants traditionnels bulgares et des compositions originales écrites spécialement à son intention. Dès la chute du Rideau de fer, Bulgarian Voices - Angelite s'est imposé comme ensemble de musique balkanique de référence, décrochant notamment un Grammy Award en 1989. L'ensemble s'est produit pour la première fois en Belgique en 1988. Ancré dans la tradition, il s'ouvre aussi à la modernité, comme en témoigne sa collaboration avec Phil Collins sur la bande originale du film de Disney *Frère des ours* (2003). Cette année, l'ensemble sort un nouveau disque, *Heritage*, et effectue, à cette occasion, une tournée mondiale en compagnie de sa nouvelle cheffe Katya Borulova.

NL Het vrouwenkoor Bulgarian Voices - Angelite vierde in 2017 zijn 30e verjaardag. Zijn uitgebreide repertoire omvat bewerkingen van traditionele Bulgaarse liederen en originele composities die speciaal voor het ensemble geschreven zijn. Nadat het IJzeren Gordijn was gevallen, vestigde Bulgarian Voices - Angelite zich als een toonaangevend ensemble van Balkanmuziek. Zo won het 1989 een Grammy Award. Het ensemble trad in 1988 voor het eerst in België op. Het is geworteld in de eigen traditie maar staat ook open voor hedendaagse muziek, zoals mag blijken uit de samenwerking met Phil Collins voor de soundtrack van de Disneyfilm *Brother Bear* (2003). Dit jaar brengt het ensemble een nieuwe cd uit, *Heritage*, en onderneemt het bij die gelegenheid een wereldwijde tournee met zijn nieuwe dirigente Katya Borulova.

KATYA BORULOVA, direction · leiding

FR Katya Barulova a étudié à Kotel et Plovdiv. Elle enseigne depuis plus de trente ans le chant choral, l'histoire de la musique et le piano à l'École nationale d'art populaire « Philip Koutev ». Elle propose aux chorales et chanteurs individuels des masterclasses axées sur la restitution du dialecte traditionnel bulgare. Katya Barulova a donné des centaines de concerts en Bulgarie, Italie, Allemagne, Autriche, France, Pologne et aux États-Unis. Elle a remporté de nombreux prix lors de concours et festivals prestigieux en Italie, en Espagne, aux Pays-Bas, au Costa Rica et en Irlande. Elle est en outre récipiendaire des prix du ministère de la Culture et de l'Union des compositeurs bulgares.

NL Katya Barulova studeerde in Kotel en Plovdiv. Ze geeft al meer dan dertig jaar les in koorzang, muziekgeschiedenis en piano aan de National School for Folk Arts 'Filip Koutev'. Ze biedt koren en individuele zangers masterclasses aan, gericht op het herstel van het traditionele Bulgaarse dialect. Katya Barulova heeft honderden concerten gegeven in Bulgarije, Italië, Duitsland, Oostenrijk, Frankrijk, Polen en de Verenigde Staten en won talrijke prijzen op prestigieuze wedstrijden en festivals in Italië, Spanje, Nederland, Costa Rica en Ierland. Bovendien ontving ze prijzen van het Ministerie van Cultuur en de Unie van Bulgaarse Componisten.

BO ZAR

2019

18.09

ASTILLERO
Tango

10.10

TOKO TELO

17.10

TEITUR

18.10

MARJA MORTENSSON

19.10

ANNA HYTTA

19.10

FRIGG

26.10

SUFI NIGHT

01.11

MAHER ZAIN

06.11

BULGARIAN VOICES ANGELITE

15.11

SACRED PERSIAN SONGS
Sahar Mohammadi

22.11

MOUSSEM SOUNDS
Jawhar / Takenouchi Documents /
Othman El Kheloufi

08.12

ANGÉLIQUE KIDJO "SINGS"
with the Antwerp Symphony Orchestra

10.01

JUAN JOSÉ MOSALINI
Tango

WORLD
'19-'20

Plus d'info · Meer info:
www.bozar.be

2020

11.01

AMAZIGH SPRING

27.01

CHINESE NEW YEAR CONCERT

01-15.02

MOUSSEM CITIES

07.02

SHAMSS ENSEMBLE KEYKHOSRO
POURNAZERI,
HOMAYOUN SHAJARIAN

07.02

LA FURA DELS BAUS

17.02

SARA CORREIA
Fado

29.02

ZAIKO LANGA LANGA

29.02

DHRUPAD FANTASIA
Uday Bhawalkar, Pratap Awad & Hathor Consort

04-08.03

BRUSELAS FLAMENCO FESTIVAL
4th Edition

13.03

THE OLD MUSIC
Erkan Oğur, Derya Türkan &
Coşkun Karademir

17.03

AVI AVITAL

31.03

AKA TRIO

02.04

HOMMAGE À VALERIANO BERNAL

23.04

MEROPE & ŠIROM

24-25.04

BALKAN TRAFIK!

23.05

FERNANDEZ FIERRO ORQUESTA TÍPICA
Tango

13.06

CUBALANDZ